

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Maahanmuuttajasta yrittäjäksi

Tukityökalu yrittäjäksi haluavan maahanmuuttajan neuvontaan

Roosa Lehtinen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

11 / 2017

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Roosa Lehtinen	Sivumäärä 39 ja 2 liitesivua
Työn nimi Maahanmuuttajasta yrittäjäksi. Tukityökalu yrittäjäksi haluavan maahanmuuttajan neuvontaan.	
Ohjaava opettaja Satu Riikonen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Baana-hanke, Anna Pikala	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tilaajana toimii Baana-hanke, jonka pääasiallisena tehtävä on maahanmuuttajien työllistymistä ja yrittäjyyttä edistävät toimenpiteet. Hankkeen yhtenä tehtävänä on neuvoa maahanmuuttajia oman yrityksen perustamiseen liittyvissä toimenpiteissä. Hankkeelta puuttui kuitenkin yksityiskohtainen käytännön työkalu eri oleskeluluvan saaneiden henkilöiden neuvomiseksi.</p> <p>Maahanmuuttajien työllistyminen on ollut ajankohtainen aihe Suomessa erityisesti kahden viimeisen vuoden aikana. Kyseisellä ajanjaksolla Suomeen on saapunut ennätysmäärä maahanmuuttajia. Kantaväestöön verrattuna maahanmuuttajien työttömyys on verrattain suurta, joten heitä pyritään kannustamaan yrittäjyyteen myös valtion johdon tasolta. Oman yrityksen perustaminen on usein varteenotettava vaihtoehto maahanmuuttajan työllistymiselle. Oman yrityksen kautta maahanmuuttaja pystyy keskittymään omiin vahvuuksiinsa ja tuomaan esille osaamisensa.</p> <p>Opinnäytetyön päämenetelminä on käytetty haastattelua, benchmarkingia sekä dokumenttianalyysejä. Näillä tutkimusmenetelmillä oli mahdollista saada ajankohtainen tieto maahanmuuttajien kanssa työskentelevien henkilöiden haasteista. Verrattaessa haastatteluiden tuloksia aiempaan tutkimustietoon, oli mahdollista saada erilaisia näkökulmia aiheeseen. Yrittäjyydestä ja yrityksen perustamisesta on olemassa paljon tietoa, mutta oleellisen tiedon löytäminen on haastavaa ilman toimivaa työkalua.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää maahanmuuttajan mahdollisuudet perustaa yritys Suomessa sekä miten oma osaaminen on mahdollista tuoda esille. Ennen kaikkea tavoitteena oli tuottaa toimiva työkalu maahanmuuttajien yrittäjyyteen liittyvien asioiden kanssa toimiville henkilöille. Opinnäytetyön pohjalta syntynyt tuotos kiteyttää kaikki oleelliset toimenpiteet ja vaihtoehdot maahanmuuttajan yritystoiminnan käynnistämiseksi. Valmis tuotos on tarkoitus jakaa yritysneuvojen käyttöön valtakunnallisesti. Lisäksi tuotosta käytetään apuna Baana-hankkeen julkaisumateriaaleissa. Tätä tuotosta (Liite 2) saa kopioida yksityiseen ja julkiseen ei-kaupalliseen käyttöön lähteen mainiten.</p>	
Asiasanat maahanmuuttajat, yrittäjyys, oleskeluluvat, hanke, yrityksen perustaminen	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Civic Activities and Youth Work Degree Programme

ABSTRACT

Author Roosa Lehtinen	Number of Pages 39 and 2 annex pages
Title From Immigrant to Entrepreneur. Guidance supporting tool for Immigrant willing to be an Entrepreneur.	
Supervisor Satu Riikonen	
Subscriber and/or Mentor Baana-project, Anna Pikala	
<p>Abstract</p> <p>This Thesis is subscribed by the Baana-project which principal mission is to advance the actions taken in employment and entrepreneurship of Immigrants. One task for the Baana-project is to give guidance for the immigrants how to establish their own company. The Project had a lack of detailed hands-on tool to give guidance for different kind of residence permit persons.</p> <p>Employment of the immigrants has been a current subject in Finland especially during the past two years. Within the concerned timeline there has been a record amount of immigrants arriving to Finland. Comparing to the native population the unemployment of the immigrants has been relatively high so immigrants are also encouraged to the entrepreneurship from the Governmental level. Having own company is often considerable option for the immigrant employment. Through the own business immigrants are able to bring up their know-how and to concentrate to the own strengths which are learned earlier.</p> <p>As main methods for information gathering in this Thesis are interviews, benchmarking and documentary analyses. With these research methods it was possible to have current knowledge of the challenges encountered by the people who are working with the immigrants. When comparing the results of interviews to the previous research knowledge it was possible to have a different point of view to the subject. There is a lot of information available from entrepreneurship and setting up business but finding the relevant information without proper tool is difficult.</p> <p>The main objective for this Thesis was to figure out immigrant possibilities to set up business in Finland and how it is possible to bring out their own professions and know-how. Above all the main objective was to produce a functional supporting tool for the persons working with immigrant entrepreneurship and matters related. The output which was born based on this Thesis is crystallizing all the relevant actions and options taken to start the immigrant entrepreneurship. Finished output is shared with business advisors to be used nationwide. Furthermore output is also to be used as a help in Baana-project release materials. This product (Annex 2) can be copied for private or non-commercial use when the source of the origin is stated.</p>	
Keywords immigrants, entrepreneurship, residence permit, project, setting up company	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

1 JOHDANTO	5
2 CASE: BAANA-HANKE	7
3 TIETOPERUSTA	10
3.1 Käsitteet	10
3.2 Yrittäjyys Suomessa	13
3.3 Maahanmuuttajat ja yrittäjyys	14
3.4 Yritysneuvonta	15
4 MENETELMÄT	18
4.1 Haastattelu	18
4.2 Benchmarking	19
4.3 Dokumenttianalyysi	20
5 TULOKSET	22
5.1 Yrityksen perustaminen	22
5.2 Liiketoimintasuunnitelma	26
5.3 Starttiraha – aloittavan yrittäjän tuki	27
5.4 Huomioitavia asioita maahanmuuttajan neuvonnassa	28
5.5 Maahanmuuttajien yritysaktiivisuus Suomessa	29
6 TUKITYÖKALU MAAHANMUUTTAJAN YRITYSNEUVONTAAN	31
7 YHTEENVETO	33
LÄHTEET	36
LIITTEET	40

1 JOHDANTO

”Minulla on loistava yritysidea ja haluan lähteä toteuttamaan sitä Suomessa”, näin eräs maahanmuuttajataustainen henkilö kertoi. Toinen taas sanoi ”en saa töitä Suomesta, joten haluan yrittäjäksi”. Näistä ja monista muista kommenteista, Baana-hankkeen tarve maahanmuuttajien yritysneuvontaan suunnatusta tukityökalusta syntyi. Opinnäytetyön tuotos eli tukityökalu tulee auttamaan yritysneuvojaa opastaessaan maahanmuuttajaa yrityksen perustamisen alkumetreillä.

Baana-hanke on kolmivuotinen Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittama hanke, joka tukee ja auttaa maahanmuuttajia työllistymisessä, kouluttaa työnhaussa sekä yrittäjyydessä. Baana-hankkeen päätoteuttajana toimii Humanistinen ammattikorkeakoulu (Humak), osatoteuttajana Citywork Turku Oy ja osarahoittajana toimii Turun kaupunki. (Baana-hanke 2016.)

Baana-hanke antaa maahanmuuttajille yritysneuvontaa, joten sitä kautta tuli tarve tukityökalulle (Pikala 2017a). Yritysneuvontaa Baanassa on annettu alusta saakka. Opinnäytetyön tuotos tulee helpottamaan niin Baanan yritysneuvojaa kuin muitakin yritysneuvoja sekä maahanmuuttajaa, joka haluaa ryhtyä yrittäjäksi Suomessa.

Maahanmuuttajien työttömyys kantaväestöön verrattuna on jo pitkään ollut 2,5-kertainen. Siirtyminen työmarkkinoille on yleensä huomattavasti hitaampaa kuin kantasuomalaisilla. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017a.) Tähän avuksi valtioneuvosto (2016) käynnisti jo keväällä 2016 kiertueen, jossa maahanmuuttajia kannustettiin yrittäjyyteen Suomessa. Osittain maahanmuuttajien yrittäjyyttä kuitenkin vaikeuttaa eri oleskelulupien oikeudet, sillä aina ei tiedetä millä oleskeluluvalla esimerkiksi yrityksen saa Suomessa perustaa. Tuotos tulee helpottamaan maahanmuuttajan neuvontaa yritystä perustettaessa.

Maahanmuuttajissa on ja tulee olemaan Suomelle erittäin hyvää potentiaalia yrittäjinä. Yritykset voivat olla kansainvälisiä, tuottaa uusia palveluja sekä avata erilaisia mahdollisuuksia myös kantasuomalaisille omilla näkökulmillaan, tuotteillaan ja palveluillaan. Yrityksen perustamisen yhteydessä maahanmuuttaja työllistää itsensä, tuottaa verorahoja valtiolle ja mahdollisesti työllistää myös muita henkilöitä.

Päätutkimuskysymys on: Miten maahanmuuttajataustaista henkilöä neuvotaan yrityksen perustamisessa ja oman osaamisen myymisessä? Sivututkimuskysymykset ovat: Millaista tukea on saatavissa (Varsinais-) Suomessa? Ja missä vaiheessa maahanmuuton jälkeen yrityksen voi perustaa?

Tutkimuksella pyrittiin löytämään vastaus yritysneuvojilta asiantuntijahaastatteluiden avulla sekä benchmarkingilla ja dokumenttianalyysillä. Näitä menetelmiä hyödyntämällä on koottu tukityökalu, jossa maahanmuuttajalla on erilaiset polut, miten omaa osaamista voi Suomen yritysmarkkinoilla myydä ja miten yritysneuvoja voi ohjeistaa maahanmuuttajaa perustamaan yrityksen. Tukityökalun lisäksi opinnäytetyöstä käy ilmi, miten yrityksen perustaminen Suomessa tapahtuu, mitä tukea siihen on saatavilla ja mitä muuta yrityksen perustamiseen liittyy. Lisäksi opinnäytetyössä käsitellään maahanmuuttajien yritysaktiivisuutta Suomessa.

2 CASE: BAANA-HANKE

Baana – verkostomainen rekrytointimalli maahanmuuttajien työllistymiseen, on kolmi-vuotinen ESR-rahoitteinen hanke, joka aloitti toimintansa syyskuussa 2016. Hanke kestää elokuuhun 2019 saakka, jonka jälkeen tavoitteena on, että Baanasta tulee pysyvä toimija Turun kaupungin palveluihin. Baana-hanke tukee varsinaissuomalaisia maahanmuuttajia työllistymisessä ja integroitumisessa suomalaiseen yhteiskuntaan. (Baana-hanke 2016.)

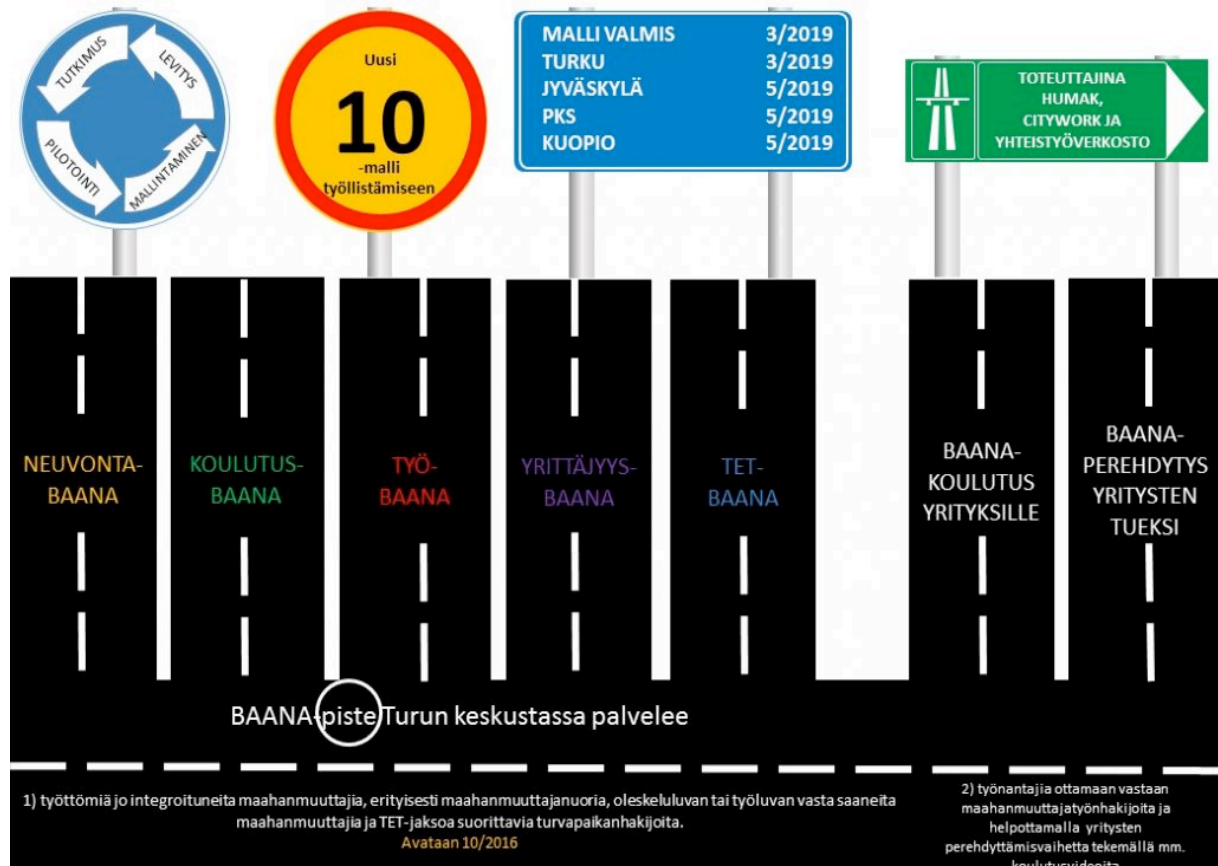
Hankkeen päätoteuttajana toimii Humak. Osatoteuttajana on Citywork Turku Oy, ja osarahoittajana toimii Turun kaupunki. Tämän lisäksi Baana-hanke tekee tiivistä yhteistyötä alueen muiden toimijoiden, kuten yhdistysten, hankkeiden, palveluiden ja työnantajien kanssa. (Baana-hanke 2016.)

Hankkeen päätavoitteena on luoda maahanmuuttajille konkreettisia väyliä työelämään ja yrittäjyyteen. Tavoitteena on myös rakentaa uusi verkostomainen toimintamalli maahanmuuttajien työllistämisen tueksi ja laajentaa Baanan toiminta ympäri Suomen. Neuvontabaanasta eli Baana-pisteestä työnhakija saa neuvontaa omalla kielellään alkaen työhakemuksen teosta päättyen haastatteluapuun. (Baana-hanke 2016.)

Baana-pisteeltä saatava apu on työllistymiseen ja koulutukseen liittyvää apua. Baana-piste toimii sekä ajanvarauksella että ilman ajanvarausta. Yrittäjyyteen apua saa erikseen järjestettävissä yrittäjyysneuvonnoissa, joita pääsääntöisesti järjestää hankkeen projektipäällikkö. Yritysneuvonnassa saa tukea muun muassa oman yritysideokehittämiseen, lupa-asioiden selvittämiseen sekä liiketoimintasuunnitelman laatimiseen. Yritysneuvonnoista henkilöitä ohjataan myös muihin Turun alueen yrittäjyyspalveluihin. (Baana-hanke 2016.)

Alla olevassa kuvassa (Kuva 1) on kooste maahanmuuttajien konkreettisista väylistä työelämään ja yrittäjyyteen Baana-hankkeen avulla. Kuvassa on esitettynä hankkeen toiminnot. Kuvan oikeassa reunassa on kuvattuna jo olemassa oleville yrityksille annettava koulutus ja tuki. Yläosassa on tienviitta, josta löytyy hankkeen jatkoaikataulu.

Aikataulussa on kuvattuna laajentumisen vaiheet, kun Baanaa lähdetään mallintamaan ja viemään ympäri Suomen. Kuva kertoo hankkeen laajasta toiminnasta, kohderyhmistä sekä menetelmistä, joita Baanassa käytetään. Kuvan on tehnyt hankkeen projektipäällikkö Anna Pikala.

Kuva 1. Baana-hankkeen konkreettiset väylät työelämään ja yrittäjyyteen. Kuvan tiedot Baana-hanke (2016).

Hankkeen kohderyhmänä ovat varsinaissuomalaiset oleskeluluvan saaneet henkilöt, työttömät maahanmuuttajataustaiset yli 18-vuotiaat henkilöt sekä turvapaikanhakijat, joilla ei vielä ole oleskelulupaa. Varsinaissuomalaiset yritykset, jotka työllistävät tai tulevat työllistämään maahanmuuttajia, ovat myös hankkeen kohderyhmää. (Baana-hanke 2016.) Kohderyhmä on laaja, mutta toteuttamiskelpoinen. Opinnäytetyö käsittelee oleskeluvan saaneita maahanmuuttajia ja turvapaikanhakijoita, jotka haluavat perustaa yrityksen Suomeen tai myydä omaa osaamistaan Suomessa.

Opinnäytetyö liittyy Humakin toteutukseen, jonka tehtävänä hankkeessa on muun muassa yrittäjyysbaanan koordinointi, kehittäminen ja toteuttaminen. Yrittäjyysbaanassa maahanmuuttajia tuetaan muun muassa yrittäjyyskoulutusten järjestämisellä, yritysneuvonnoilla sekä ohjaamalla heitä jo olemassa oleviin yrityspalveluihin. (Baana-hanke 2016.) Keväällä 2017 Baana järjesti ensimmäisen yrittäjyyskoulutuksen yhteistyössä Nuori Yrittäjyys ry:n kanssa. Yrittäjyyskoulutuksen kesto oli 24 tuntia ja tavoitteena oli muun muassa tutustuttaa maahanmuuttajia yrittäjyyteen ja sen eri muotoihin. Olin itse mukana koulutuksessa apuohjaajan roolissa, joten minulla on henkilökohtaista kokemusta kyseisestä koulutuksesta ja kohderyhmästä.

Tämä opinnäytetyö on tilattu osaksi Baanan julkaisumateriaaleja, jotka kootaan julkaisuksi hankkeen loppuvaiheessa. Opinnäytetyön tuotosta tullaan tarpeen mukaan käyttämään Baanan yritysneuvonnoissa sekä jakamaan yrityspalvelukeskusten yritysneuvojille. Tavoitteena on, että tukityökalusta tulisi toimiva ja käytännöllinen apuväline yritysneuvojille ympäri Suomen.

3 TIETOPERUSTA

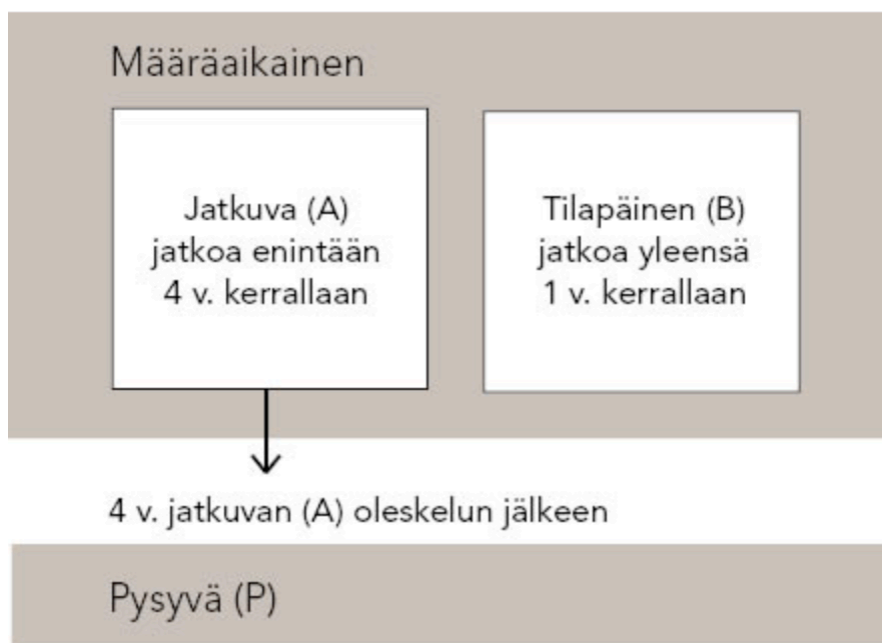
Tietoperustassa tuodaan esille oleelliset käsitteet sekä käsitellään yrittäjyyttä Suomessa, sen yleisyyttä ja ajankohtaisuutta. Tietoperustasta löytyy tietoa maahanmuuttajien yrittäjyysaktiivisuudesta, tukiverkostoista ja mahdollisuuksista perustaa yritys Suomessa. Luvun lopussa käsitellään yritysneuvontoja ja aloittavan yrittäjän tukipalveluja niin Varsinais-Suomessa kuin koko maassa.

3.1 Käsitteet

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan yleensä ulkomaalaista henkilöä, joka on muuttanut Suomeen ja aikoo asua Suomessa pidempään (Väestöliitto 2017). Maahanmuuttajalla voidaan tarkoittaa niin siirtolaista, pakolaista, paluumuuttajaa kuin turvapaikanhakijaa. Maahanmuuttajat ovat hyvin moninainen ja heterogeeninen ryhmä. Tämän ryhmän ohjauksen ja neuvonnan tarve vaihtelee paljon henkilöstä toiseen. (Monikulttuurisuus työyhteisössä-projekti 2011.)

Oleskeluluvan saanut henkilö on henkilö, jolla on lupa saapua toistuvasti maahan ja oleskella maassa. Oleskelulupa voidaan myöntää ulkomaalaiselle henkilölle muuta kuin matkailua varten. Oleskeluluvat on jaettu määräaikaisiin oleskelulupiin ja pysyvään oleskelulupaan. Oleskelulupa voidaan myöntää esimerkiksi opiskelun, elinkeinonharjoittamisen, työnteon tai perhesiteen perusteella. Määräaikainen oleskelulupa myönnetään tilapäistä tai jatkuvaa oleskelua varten, kun taas pysyvän oleskeluluvan voimassaoloaika ei ole rajoitettu. Pysyvää oleskelulupaa ei tarvitse uusida. (Maahanmuuttovirasto 2017a.)

Oleskelulupien lyhenteet ja kestot ovat seuraavat: jatkuva eli A-oleskelulupa on määräaikainen ja siihen saa jatkoa enintään neljä vuotta kerrallaan. Tilapäinen eli B-oleskelulupa on voimassa yleensä vuoden kerrallaan. Tilapäiseen lupaan voi saada vuoden jatkoa kerrallaan. A ja B luvat ovat määräaikaisia oleskelulupia. Pysyvän eli P-oleskeluluvan voi saada A-oleskeluluvan eli määräaikaisen jälkeen. (Maahanmuuttovirasto 2017a.) Kuvassa 2 on kuvattuna oleskeluluvat ja niiden kestot.

Kuva 2. Oleskeluluvat Suomessa visuaalisesti esitettynä. Lähde: Maahanmuuttovirasto 2017a.

Turvapaikanhakija on ihminen, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Turvapaikan saamisen myötä hakija saa pakolaisaseman. (Maahanmuuttovirasto 2017c.) Turvapaikkahakemuksen käsittelyn ajan henkilöllä on oikeus oleskella Suomessa. Käsittelyn aikana hakija ei saa matkustaa ulkomaille. Hakija saa jäädä Suomeen, mikäli turvapaikka tai oleskelulupa myönnetään. Jos hakemus hylätään, hakija käännytetään pois Suomesta. Ennen käännytystä hakija voi valittaa päätöksestä hallinto-oikeuteen. (Infopankki 2017a.)

Turvapaikanhakijalla on oikeus työntekoon, kun turvapaikkahakemuksen jättämisestä on kulunut kolme kuukautta, mikäli hakijalla on voimassa oleva matkustusasiakirja. Jos hakijalla ei ole voimassa olevaa matkustusasiakirjaa, oikeus työntekoon on kuuden kuukauden päästä hakemuksen jättämisestä. (Infopankki 2017a.) Turvapaikanhakijan oikeus työntekoon perustuu lakiin, eikä työnteko-oikeutta tarvitse hakea erikseen. Mikäli työnteko on jatkuvaa, voi turvapaikanhakija hakea oleskelulupaa työntöön perusteella. (Maahanmuuttovirasto 2017b.)

Turvapaikanhakijat saavat vastaanottokeskuksesta vastaanottorahaa, joka on tarkoitettu välttämättömiin menoihin. Asuminen vastaanottokeskuksessa on turvapaikanhakijalle ilmaista. Turvapaikanhakijat eivät ole oikeutettuja sosiaaliturvaan eli Kelan myöntämiin etuuksiin ennen oleskeluluvan myöntämistä. Jos turvapaikanhakija saa oleskeluluvan ja asuu vakituisesti Suomessa, oikeus sosiaaliturvan saamiseksi täyttyy. (Infopankki 2017c.)

Yrittäjyys. Suomessa yrittäjäksi luetaan henkilö, joka harjoittaa taloudellista toimintaa omalla vastuullaan. Suomessa yrittäjä voi olla työnantajayrittäjä tai yksinäisyrittäjä, kuten ammatinharjoittaja (Tilastokeskus 2017a). Viime aikoina Suomessa on lisääntynyt myös niin sanottu kevytyrittäjyys eli yrittäminen ja oman osaamisen myyminen laskutuspalveluiden kautta. Kevytyrittäjä toimii työmarkkinoilla laskutuspalveluiden kautta, kuten Ukko.fi, Eezy tai Omapaja. Kevytyrittäjyydessä yrittäjä voi toimia ilman omaa y-tunnusta ja laskuttaa työstään laskutusosuuskunnan kautta. (Yrittäjät 2017.) Osuuspankin OP Kevytyrittäjäpalvelu tarjoaa muista kevytyrittäjyyspalveluista poiketen yrittäjälle Y-tunnuksen (OP Kevytyrittäjä 2017).

Yritysneuvonnalla tässä työssä tarkoitetaan maksutonta neuvontaa, joka on tarjolla jokaiselle yrittäjäksi haluavalle henkilölle. Yritysneuvontaa järjestävät Suomessa esimerkiksi Uusyrityskeskukset, ELY-keskukset sekä Yritys-Suomi. (TEM 2014.) Turussa yritysneuvontaa järjestää Turun seudun Yrityspalvelupiste Potkuri, joka on osa Uusyrityskeskusta. Yritysneuvonnassa tavoitteena on helpottaa yrittäjäksi ryhtymistä ja auttaa saavuttamaan kannattava liiketoimintamalli. (Turun seudun Yrityspalvelupiste 2017a.) Asiantuntijat auttavat yrittäjäksi haluavaa henkilöä liikeidean kehittämisessä, laskelmissa ja rahoituksen kartoittamisessa. Neuvontaa saa yleensä suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi. (Infopankki 2017b.)

Liiketoimintasuunnitelma on jokaisen yrityksen alustava ja suuntaa antava suunnitelma ja runko. Suunnitelma kertoo, miten yrittäjä lähtee toimintaansa toteuttamaan. Suunnitelmassa kerrotaan muun muassa työympäristö, tavoitteet, rahoitus, toimintatavat sekä muita yleisiä asioita, jotka ovat olennaisia yrityksen perustamiseen liittyen. Liiketoimintasuunnitelmaa ei ole pakko tehdä, mutta se helpottaa hahmottamaan ja ymmärtämään yrittämisen eri osa-alueita. Suunnitelmaa voidaan esitellä esimerkiksi yritysneuvojalle, yhteistyökumppaneille tai rahoittajalle. (Uusyrityskeskus 2017a.)

3.2 Yrittäjyys Suomessa

Suomessa oli vuonna 2015 yli 360 000 yritystä. Näistä yrityksistä yli 320 000 oli pieniä yrityksiä, jotka työllistivät 0 – 4 henkilöä. (Tilastokeskus 2017b.) Pienten yritysten määrä on siis valtava verrattuna isoihin, monia henkilöitä työllistäviin yrityksiin. Vuonna 2016 Suomeen perustettiin yli 28 000 uutta yritystä. Vuonna 2016 kaikista olemassa olevista yrityksistä uusia yrityksiä oli 7,5%. Samana vuonna yrityksiä oli tilastoituna Suomeen yli 378 000. (Tilastokeskus 2017b.)

Suomen hallitus otti kantaa yrittäjyyteen Suomessa, kun se vuonna 2016 päätti yhdeksi kärkihankkeekseen yrittäjyyden kohentamisen. Yrittäjyys- ja työllisyyspaketin avulla pyritään vahvistamaan pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritykset) kasvua ja uudistamista. Näiden yritysten kasvuun halutaan panostaa, sillä ne ovat olleet suurimpia työllistäjiä viime vuosina. Viime vuosina uusista työpaikoista 90 – 95 % on syntynyt juuri pk-yrityksiin. (Valtioneuvosto 2016.)

Valtioneuvoston toimintasuunnitelmassa (2016) yrittäjyyspaketista mainitaan muun muassa seuraavia asioita maahanmuuttajien yrittäjyyteen liittyen:

Luodaan toimintamalli, jossa tunnistetaan maahanmuuttajien yrittäjyys-potentiaali ja erityisosaaminen suomalaisyrityksen kansainvälistymisessä. Tehdään mahdolliseksi oleskeluluvan myöntäminen startup-yrittäjyyden perusteella yhtiömuodosta riippumatta.

Startup-yrittäjyyden selvitys on vielä työnalla, sillä sen pitäisi olla valmiina 10 – 12/2017.

Startup-yrittäjyydellä tarkoitetaan nuorta ja kasvavaa tai kasvua hakevaa yritystä. Startup yrittäjyyden avulla Suomeen yritetään saada entistä enemmän yrittäjiä ja kansainvälistä osaamista, samalla pyritään edistämään Suomen taloutta ja työllisyyttä. Valtioneuvosto (2017) suunnittelee parhaillaan niin sanottua startup-oleskelulupaa, joka nopeuttaisi oleskeluluvan saamista. Startup-oleskeluluvasta on annettu esitys vasta syyskuussa 2017, joten tuloksia odotetaan vielä.

Haastattelussa tuli esille, että Helsingin Uusyrityskeskus NewCo:n startup-tiimeistä noin puolet on täysin maahanmuuttajataustaisia, ja 80%:ssa tiimeistä on vähintään yksi maahanmuuttajataustainen henkilö (H2 2017). Startup-yrittäjyys on varsinkin Helsingin alueella hyvin suosittua maahanmuuttajien keskuudessa.

Valtioneuvoston toimintasuunnitelman (2016) kohdat yrittäjyyden edistämiseksi ovat lähtökohtaisesti hyvät ja toimivat. Yrittäjyyttä ja uusia työpaikkoja tarvitaan koko ajan entistä enemmän, kun muun muassa robotisaatio vähentää ihmistyövoiman tarvetta. Yrittäjyyspaketista ei ole vielä lukuja selvillä, mutta todennäköisesti jo muutaman vuoden sisällä tulokset näkyvät tilastoissa. Yrittäjiksi halutaan sekä kantasuomalaisia että maahanmuuttajia, joten yrittäjyyspaketti koskee kaikkia yrittäjyydestä kiinnostuneita ja jo toimivia yrittäjiä.

3.3 Maahanmuuttajat ja yrittäjyys

Vuonna 2015 Suomeen saapui ennätysmäärä turvapaikanhakijoita, hakijoita oli yli 32 000. Suuri määrä on seurausta maailman epävakasta oloista, kuten sodista, vainoista ja turvattomuudesta. (Sisäministeriö 2017.) Vuoden 2015 turvapaikanhakijoista kaikki eivät ole vielä saaneet päätöstä turvapaikasta. Ylen (2016) artikkelin mukaan hakijoista noin kolmasosan odotettiin saavan turvapaikka Suomesta.

Valtioneuvoston toimintasuunnitelma (2016) kannustaa maahanmuuttajia ryhtymään yrittäjiksi ja näin työllistämään itsensä. Työministeri Jari Lindströmin mukaan:

Maahanmuuttajien yrittäjyyden edistäminen on kaikkien etu, sillä maahanmuuttajataustainen yrittäjä työllistää usein itsensä lisäksi myös muita maahanmuuttajia. Yrittäminen on myös oiva keino päästä Suomen työmarkkinoille ja kiinni suomalaiseen työelämään. (MTV 2016.)

Vuonna 2016 työ- ja elinkeinoministeriön, Elinkeinoelämän keskusliitto (EK:n), Suomen Uusyrityskeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen järjestämä ”Maahanmuuttajasta yrittäjäksi” -kiertue tavoitti satoja yrittäjyydestä kiinnostuneita maahanmuuttajia ympäri Suomen. Kiertue alkoi toukokuussa 2016 ja päättyi marraskuussa 2016. Kiertueen järjestäjät tapasivat maahanmuuttajia vastaanottokeskuksissa ja kertoivat heil-

le, miten Suomessa voi ryhtyä yrittäjäksi. (TEM 2016b.) Jalkauttamalla kiertue maahanmuuttajien keskuuteen, pystytään tavoittamaan ihmisiä ja kertomaan mahdollisuuksista Suomessa.

Kiertueita on järjestänyt myös Startup Refugees -verkosto, joka kiertää vastaanotto-keskuksissa kertomassa työllistymisestä ja yrittäjyydestä. Startup Refugees pyrkii muodostamaan vastaanottokeskuksista aktiivisia ja innovatiivisia keskuksia. Tavoitteena on ottaa huomioon jokainen yksilönä ja hänen mahdollisuutensa työllistymisessä tai yrittäjyydessä. Verkosto järjestää myös niin sanottuja yrityshautomoja yrittäjyydestä kiinnostuneille henkilöille. (Startup Refugees 2017.) Tämänkaltaiset kiertueet kannustavat vastaanottokeskuksissa asuvia henkilöitä miettimään omaa tulevaisuuttaan ja mahdollisuuksiaan Suomessa.

3.4 Yritysneuvonta

Yritysneuvontaa tarjoavat Suomessa muun muassa Uusyrityskeskukset, Työ- ja elinkeinotoimistot eli TE-toimistot, ELY-keskukset sekä Yritys-Suomi, joka on työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämä taho. Neuvontaa antavat myös erilaiset hankkeet, oppilaitokset sekä muut tahot. Myös internetistä löytyy valtavasti tietoa, neuvoa ja vinkkejä yrityksen perustamiseen liittyen. Alaluvuissa on esiteltynä tarkemmin tahot, jotka antavat yritysneuvontaa. Samalla kerrotaan, millaista apua eri organisaatioilta on saatavilla.

Uusyrityskeskukset toimivat kaikkialla Suomessa. Uusyrityskeskuksen yritysneuvonta on maksuton palvelu, jota jokainen yrittäjäksi haluava henkilö voi halutessaan saada. Uusyrityskeskukset järjestävät infotilaisuuksia yrittäjyyttä suunnitteleville henkilöille ennen yritysneuvontoja. Uusyrityskeskukset palvelevat Suomessa noin 20 000 asiakasta vuodessa. (Uusyrityskeskus 2017.) Haastattelussa (H2) selvisi, että maahanmuuttajien osuus Helsingin Uusyrityskeskuksen kaikista asiakkaista on noin 1300 eli kolmannes. Yritysneuvonnoissa käy noin 700 maahanmuuttajataustaista henkilöä vuodessa. (H2 2017.)

Joka vuosi Suomeen perustetaan noin 7000 – 8000 uutta yritystä neuvontojen myötä. (Uusyrityskeskus 2017.) Kaiken kaikkiaan Suomeen on perustettu esimerkiksi vuonna 2016 yli 28 000 uutta yritystä (Tilastokeskus 2017b). Neuvojat auttavat parhaansa mukaan ja pyrkivät helpottamaan aloittavan yrittäjän polkua sekä saavuttamaan mahdollisimman kannattavan liiketoimintamallin. (Turun seudun Yrityspalvelupiste 2017b.)

Uusyrityskeskusten yritysneuvontojen myötä perustettujen yritysten kannattavuus ja säilyvyys ovat hyvin korkealla tasolla, sillä perustetuista yrityksistä lähes 90% on toiminnassa vielä kahden vuoden jälkeen. Viiden vuoden jälkeen samainen luku on noin 80%. Tutkimusten mukaan, ilman neuvontaa perustetuista yrityksistä on viiden vuoden jälkeen jäljellä enää noin puolet. (Uusyrityskeskus 2017.)

Yritys-Suomi on julkisten yrityspalveluorganisaatioiden yhdessä muodostama palvelu niin yrityksille kuin yrittäjyydestä kiinnostuneille. Yritys-Suomen palvelukokonaisuutta koordinoi ja hallinnoi työ- ja elinkeinoministeriö. Verkkopalvelu yrityssuomi.fi on ilmainen palvelu, joka tarjoaa tietoa ja palveluja muun muassa yrityksen perustamiseen liittyen sekä yrityksen kehittämiseen ja kasvattamiseen. Palvelu on suomen kielen lisäksi saatavilla ruotsiksi ja englanniksi, mutta osa palvelun sisällöstä saattaa olla vain suomeksi. Vuosittain Yritys-Suomen verkkosivustolla on noin 1,3 miljoonaa kävijää. (Yritys-Suomi 2017.)

Verkkopalvelun lisäksi Yritys-Suomi tarjoaa puhelinpalvelua ja chat-palvelua. Puhelinpalvelu on suunnattu aloittaville ja jo olemassa oleville yrityksille. Palvelusta voi kysyä apua esimerkiksi yrityksen perustamiseen liittyen tai lupa-asioihin. Vuosittain puhelinpalvelu vastaanottaa noin 21 000 puhelua (Yritys-Suomi 2017). Chat-palvelussa yritysneuvoja antaa apua yrityksen perustamiseen ja muuhun yrittämiseen liittyen. Palvelun avulla on annettu vuosittain noin 2000 neuvontaa. (Yritys-Suomi 2017.)

TE-toimistot tarjoavat palveluja yrittäjyydestä kiinnostuneille ja yritystoimintaa aloittaville henkilöille. Nämä palvelut ovat osa seudullisia palveluja, joita TE-toimistot tuottavat. (Holopainen 2015, 18.) TE-toimistojen koulutuksina ja palveluina ovat **yrittäjyyden uravalmennus** ja **yrittäjäkoulutus**. TE-toimiston koulutuksien ohella opiske-

lija voi samalla käynnistää omaa yritystoimintaansa. Yrittäjäkoulutuksia järjestetään työvoimakoulutuksina ympäri Suomen.

Työvoimakoulutuksen ehtona on, että on hakija työtön työnhakija tai työttömyysuhan alla oleva henkilö. Näin ollen turvapaikanhakijan ei ole mahdollista osallistua koulutuksiin. (TE-toimisto 2017.) TE-toimiston palvelut ovat mahdollisia henkilöille, joilla on voimassa oleva oleskelulupa, joka antaa oikeuden tehdä töitä Suomessa. EU- ja ETA-maiden sekä Sveitsin kansalaiset ovat oikeutettuja TE-toimistojen palveluihin. (Infopankki 2017d.)

Uravalmennus tutustuttaa yrittäjyyteen, kun henkilö on kiinnostunut yrittäjyydestä tai harkitsee yrityksen perustamista. Valmennus antaa yleiskuvan yrittäjyydestä ja käytännön näkökulmia yrityksen perustamiseen ja yrittäjänä toimimiseen liittyen. Valmennus antaa samalla selvyyttä millaiset valmiudet henkilöllä on yrittäjäksi ryhtymiseen. Uravalmennusta on lähiopetuksen lisäksi saatavilla verkko-opetuksena. Verkko-opetus mahdollistaa etäopiskelun missä päin Suomea tahansa. (TE-toimisto 2017.)

Yrittäjäkoulutus tukee enemmän yrityksen perustamista kuin uravalmennus. Koulutus järjestetään työvoimapolitiittisena koulutuksena, jossa saa perustietoa yrittäjyydestä, yrityksen perustamisesta sekä yritystoiminnan eri osa-alueista. Koulutuksen tavoitteena on myös kehittää ja jalostaa osallistujien ideoita ja liiketoimintasuunnitelmia. (TE-toimistot 2017.)

Yrityksen perustamiskoulutuksessa perehdytään laaja-alaisemmin yrityksen perustamiseen liittyviin toimiin ja jatketaan edelleen liiketoimintasuunnitelman kehittämistä. Koulutuksessa syvennetään tietoja muun muassa rahoituksesta ja verotuksesta, markkinoinnista sekä yrittämisen riskeistä. Yrittäjäkoulutus voi lisäksi tähdätä yrittäjän ammattitutkintoon tai osaan siitä. (TE-toimistot 2017.)

4 MENETELMÄT

Menetelmien valintaan vaikutti tilatun työn tavoite, tarkoitus ja mahdollisimman laajalaisten tiedonkeruun tarve. Menetelmät on valittu työtä tukevaksi ja niiden avulla on kerätty aineistoa, jotta tutkimusongelmat saadaan ratkaistua. Haastattelun avulla saatiin ajankohtainen tieto tämänhetkisestä yritysneuvonnasta, taustatietoa maahanmuuttajien yritysneuvontaan sekä niin sanottua hiljaista tietoa mitä ei internetistä tai julkaisuista löydy. Benchmarkingilla kerättiin tietoa jo olemassa olevista materiaaleista, hyvistä käytänteistä ja julkaisuista sekä yrityksen perustamisesta Suomessa. Benchmarkingissa haastavinta on tiedon rajaaminen ja oikean tiedon löytäminen. Dokumenttianalyysillä kerättiin tietoa muun muassa julkaisuista ja artikkeleista. Dokumenttianalyysillä pyrittiin kasvattamaan jo olemassa olevaa tietoa analysoimalla ja vertailemalla sitä.

4.1 Haastattelu

Haastattelu on yksi käytetyimmistä tiedonkeruumenetelmistä. Haastattelun avulla saadaan kerättyä nopeasti ja suhteellisen helposti tietoa tutkittavasta kohteesta. Lisäksi haastattelussa tutkija osallistuu aineiston tuottamiseen osallistumalla keskusteluun ja selvittämällä haluttu asia. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 106.) Tässä tutkimuksessa haastattelutyypinä on käytetty asiantuntijahaastattelua, joka oli puolistrukturoitu haastattelu. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat ennalta valmisteltuja. Haastattelutilanteessa kysymyksiä voi kuitenkin tarpeen mukaan muokata, jättää pois tai kysyä muita tärkeitä kysymyksiä aiheeseen liittyen. (Ojasalo ym. 2015, 106-108.)

Menetelmänä oli asiantuntijahaastatteluiden tekeminen. Haastatteluiden avulla pyrittiin saamaan tietoa yritysneuvonnan niin sanotusta kenttätöystä, eli siitä työstä mitä yritysneuvojat asiakkaidensa kanssa tekevät. Haastattelut on toteutettu valmistellun haastattelurunon perusteella (Liite 1) Parhaan tiedon saamiseksi, haastateltaville henkilöille ei esitetty täysin samoja kysymyksiä samassa järjestyksessä, joissakin kohdissa esitettiin myös lisäkysymyksiä haastattelurunon ulkopuolelta.

Tutkimusta varten haastateltiin kahta henkilöä Suomen Uusyrityskeskuksesta. Toinen henkilöistä työskentelee Turun Seudun Yrityspiste Potkurissa (H1) ja toinen NewCo Yritys Helsingissä (H2). NewCo Yritys Helsinki on Helsingin seudun Uusyrityskeskus. Haastateltavat henkilöt valikoituivat heidän pitkän neuvojan uransa myötä, sillä heillä uskottiin olevan hyvä asiantuntemus aiheeseen liittyen. Haastatteluissa haluttiin saada näkökulma sekä pääkaupunkiseudun yritysneuvontapalveluista että Turun alueen yritysneuvontapalveluista, jotta saatiin laajempi kuva neuvonnoista eri puolella Suomea. Ensimmäinen haastattelu (H2) toteutettiin Helsingissä 11.4.2017 ja toinen haastattelu (H1) Turussa 25.4.2017.

Haastattelija pyysi asiantuntijoita varaamaan haastatteluun aikaa 45 – 90 minuuttia. Aikavarauksella välttyttiin turhalta kiireeltä. Ennen haastattelua oli selvitetty saako haastattelun äänittää. Äänittäminen varmistettiin vielä haastattelun alkaessa, jotta siihen oli varmasti lupa. Äänittämisen taustalla oli ajatus, että haastatteluihin voi palata vielä myöhemmässä vaiheessa, tiedot tulevat oikein sekä asiaan voi saada myöhemmin uusia näkökulmia. (Ojasalo ym. 2015, 107.) Haastattelun jälkeen keskustelut litteroitiin, jotta niitä oli helpompi analysoida, tulkita ja käyttää tukena työssä.

4.2 Benchmarking

Benchmarking tarkoittaa suomeksi vertaisarviointia. Benchmarkingissa tutkitaan useimmiten menestyvää tai kannattavaa organisaatiota tai toimijaa sekä otetaan oppia hyvistä käytänteistä. Vertailussa voidaan käyttää apuna esimerkiksi toimintatapoja, tilastoja tai aiheesta tuotettua tietoa. (Ojasalo ym. 2015, 186.) Benchmarkingin avulla haluttiin selvittää, millaista tukea yrityksen perustamiseen löytyy tällä hetkellä ja kuinka se tukee juuri maahanmuuttajaa yrityksen perustamisessa.

Tutkimuksessa on käytetty benchmarkingia lähinnä etsimällä tietoa internetistä ja kirjallisuudesta. Internetistä löytyi paljon artikkeleita, ohjeita ja oppaita, joista etsittiin tietoa ja hyviä käytänteitä. Kirjallisuutta esimerkiksi yrityksen perustamiseen liittyen löytyy Suomesta todella paljon. Tutkimukseen valittiin selkeimmät ja mahdollisimman ajankohtaiset teokset, jotta tiedot ovat mahdollisimman ajantasaisia ja oikeita. Benchmarkingissa käytettyä aineistoa olivat Yrityksen perustamisopas (2015), Uuden

yrittäjän käsikirja (2009), Perustamisopas alkavalle yrittäjälle (2017), Maahanmuuttajien yrittäjäyys Suomessa (2012), Uusyrityskeskuksen internet-sivut ja Yritys-Suomen internet-sivut.

Benchmarkingissa on sekä hyvät että huonot puolet; hyvänä puolena on tiedon paljous ja laajuus, huonona puolena on taas lähdekriittisyys, sillä kaikki lähteet eivät aina ole luotettavia. Sähköisten ja kirjallisten lähteiden lisäksi suoritettiin benchmarkingia vierailemalla Uusyrityskeskuksissa Helsingissä ja Turussa. Vierailujen yhteydessä nähtiin muun muassa toimitiloja, henkilökuntaa ja materiaaleja. Vierailussa sai myös käsityksen millaisissa ympäristöissä ja millaisilla välineillä neuvontaa tehdään.

4.3 Dokumenttianalyysi

Dokumenttianalyysi tarkoittaa kaiken todennettavissa olevan tiedon keräämistä. Dokumenttianalyysissä kerätään tietoa jo kirjoitetuista aineistoista, kuten artikkeleista, julkaisuista, teoksista ja haastatteluista. Valmiit dokumentit ovat erittäin hyviä varsinkin, jos tutkittava ilmiö tai tapahtuma on uusi, sillä silloin nähdään miten muut ovat asian kanssa menetelleet. (Anttila 2014.) Analyysin pääajatuksena ja -tarkoituksena on tiedon arvon lisääminen ja kasvattaminen (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 136).

Pääsääntöisesti aineisto jaetaan kahteen eri osaan; primaarilähteisiin ja sekundaarilähteisiin. Primaarilähde on alkuperäinen lähde, esimerkiksi siltä henkilöltä joka on antanut haastattelun. Primaarilähteisiin kuuluvat myös artikkelit, teokset ja raportit. Primaarilähteistä saadaan täydellinen selostus tai kertomus tutkimuksista ja niiden suorittamisesta. Samalla voidaan varmistua lähdemateriaalin luotettavuudesta, kun tieto on varmaa ja alkuperäistä tietoa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 186.)

Sekundaarilähde on niin sanottu toisen käden lähde, joka kertoo ja toistaa uudestaan alkuperäistä lähdettä (Anttila 2014). Näitä ovat esimerkiksi julkaisut, tietosanakirjat ja käsikirjat. Sekundaarilähteissä oleva tieto on koottu primaarilähteistä. Sekundaarilähteeksi lasketaan myös tekstissä esitetyt suorat lainaukset tai viittaukset. (Hirsjärvi ym. 2009, 186.)

Tutkimuksessa on käytetty yhtenä menetelmänä dokumenttianalyysiä, sillä aiheesta on kirjoitettu paljon artikkeleja, lakeja, hallinnollisia päätöksiä sekä tilastoja. Lisäksi internetistä löytyy paljon tietoa sekä eritasoista materiaalia yrityksen perustamiseen liittyen. Artikkeleita ja hallinnollisia päätöksiä lukemalla selvisi, että maahanmuuttajien yrittäjäys on hyvin ajankohtainen ja tärkeä aihe Suomessa. Muun muassa valtioneuvosto (2016) kannustaa maahanmuuttajia hyvin aktiivisesti perustamaan yrityksiä ja näin työllistämään itsensä.

Dokumenttianalyysissa on analysoitu lakeja, valtioneuvoston julkaisuja ja tilastotietoja. Analyysissa on pääsääntöisesti käytetty primärilähteitä, jotta tieto on mahdollisimman oikeaa ja luotettavaa. Luotettavaa tietoa tarvitaan, jotta tutkimus on pätevä ja ajantasainen. Dokumenttianalyysissa käytettiin eri aineistoa kuin benchmarkingissa, joten analyysi perustuu primärilähteisiin, kun taas benchmarking perustuu enemmän sekundaarilähteisiin.

5 TULOKSET

Yrityksen perustamista Suomessa tuetaan monin eri tavoin ja perustamiseen liittyen löytyy paljon esimerkiksi oppaita ja ohjekirjoja. Osa oppaista ja ohjekirjoista on hyvin laajoja, vaikealukuisia ja vaikeaselkoisia. Maahanmuuttajan voi olla hyvin vaikea lukea pelkkää suomen kielellä olevaa tekstiä. Uusyrityskeskus on julkaissut yritysoppaita myös muilla kuin suomen kielellä. Omakielinen opas ja neuvonta tavoittavat asiakkaan lähes aina paremmin kuin vieraskieliset oppaat tai neuvonnat.

Yrityksen perustaminen lähtee yleensä liikkeelle omasta liikeideasta ja tahdosta yrittää. Liikeidea muotoutuu ja jalostuu, kunnes siitä tulee liiketoimintasuunnitelma. Liiketoimintasuunnitelman ollessa valmis, yritys on jo melkein perustettu. Starttirahan haku tulee kuitenkin tehdä ennen yrityksen perustamista, mikäli sitä haluaa saada. Luvun lopussa käsitellään muutamia huomioitavia asioita maahanmuuttajan neuvontaan liittyen sekä maahanmuuttajien yritysaktiivisuutta Suomessa.

5.1 Yrityksen perustaminen

Yrityksen perustamisen lähtökohtana on yleensä innostus ja halu toimia yrittäjänä. Ilman halua, yrittäminen ei useinkaan onnistu. Yrittäjäksi ryhtymistä kannattaa harkita ja miettiä ennen toimimista, sillä yrittäjänä toimiessa tulee ottaa riskejä ja olla valmis itsenäiseen toimintaan. Jotta yritys voi toimia ja menestyä, tarvitaan hyvä ja kannattava liikeidea. Liikeideassa kuvataan yrityksen tapaa menestyä ja toimia yritysmarkkinoilla. (Holopainen 2015, 12.)

Yritystä perustaessa tulee ottaa huomioon tavoitellut markkinat. Ilman markkinoita ja kysyntää yritystä ei kannata perustaa. Liiallinen määrä samankaltaisia yrityksiä ei ole kannattavaa toimintaa, sillä asiakkaita ja kysyntää ei välttämättä riitä kaikille. Liikeidea tuleekin olla uusi ja innovatiivinen, jotta yrityksen perustaminen on järkevää ja kannattavaa. Yritys voi tarjota joko tuotetta tai palvelua. (Holopainen 2015, 13.) Palvelu voi olla esimerkiksi hierontapalvelu ja tuote esimerkiksi ruoka, jota tuodaan ulkomailta.

Haastattelussa (H2) tuli esille, että maahanmuuttajayrittäjillä haasteena on yleensä markkinoiden oikea tavoitettavuus, sillä maahanmuuttajat eivät pääsääntöisesti tuotteista riittävästi omia palveluitaan tai tuotteitaan muille kuin maanmiehilleen. Tuotteistamista, asiakashankintaa ja markkinoita tulisi kohdistaa myös kantasuomalaisille, ei vain saman kansalaisuuden omaaville. Tällä tavoin maahanmuuttajien yrityksistä tulisi menestyvämpiä ja pitkällä tähtäimellä toimivampia yrityksiä. (H2 2017.)

Yritystä perustaessa tulee pohtia, onko valmis sitoutumaan yrittäjyyteen mahdollisesti pitkäksikin ajaksi. Yrittäjyys ei aina välttämättä ole helpoin ratkaisu, sillä varsinkin alussa joutuu tekemään paljon työtä saadakseen yritystoiminnan kannattavaksi. Alkuvaiheessa tulee miettiä muun muassa mistä yritykselle saa rahoituksen, miten omat talousasiat saa järjestettyä, mistä löytyy asiakaskunta ja verkostot sekä mikä on oma liikeidea, jota haluaa lähteä viemään eteenpäin.

Alla olevassa kuvassa (Kuva 3) on esitetty yrityksen perustamisen vaiheet visuaalisesti liikeidean suunnittelusta käytännön perustamistoimiin saakka. Yritystoiminnan vaiheet pätevät niin kantasuomalaiseen kuin maahanmuuttajataustaiseen yrittäjään. Jokaisen aloittavan yrittäjän tulisi huomioida nämä vaiheet yritystä perustaessa. Kuva on Yritys-Suomen sivustolta, joka on työ- ja elinkeinoministeriön alainen toimija.

Kuva 3. Yritystoiminnan eri vaiheet liikeideasta yrityksen perustamiseen. Lähde Yritys-Suomi, työ- ja elinkeinoministeriö.

Esimerkiksi yksityisen elinkeinonharjoittajan eli toiminimen perustaminen onnistuu internetissä täyttämällä sähköinen lomake ja maksamalla maksu, jonka suuruus on 75€. Perustamisilmoituksen allekirjoittamisen jälkeen perustaja saa Y-tunnuksen ja voi tehdä ilmoituksen Verohallinnolle. (Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä 2017.) Pelkkä yrityksen perustaminen ei riitä pyörittämään yritystä, sillä toimintaa pitää pystyä myös toteuttamaan. Yrityksen perustaminen internetissä on helppoa, mutta yrittäminen vaatii tukea, pääomaa ja tavoitteellisuutta. Tätä tukea yrityksen perustamiseen saa esimerkiksi yritysneuvonnasta ja muista yrittäjän tukipalveluista.

Ongelmana sähköisessä perustamisessa voi olla maahanmuuttajien kielitaidon puute. Yritys- ja yhteisötietojärjestelmän (YTJ) sivut on käännetty myös ruotsiksi ja englanniksi, mutta se ei aina auta maahanmuuttajaa, jonka kielitaito on heikko. Esimerkiksi YTJ:n ja Verohallinnon sivustot eivät ole selkokielisiä, joten maahanmuuttajan voi olla todella vaikea lukea niitä. Toki kaikki muutkin kuten lomakkeet, selvitykset ja lupa-asiat tulee hoitaa suomen kielellä, joten yritystä perustaessa suomenkielen taito tulee olla riittävällä tasolla.

Maahanmuuttajan perustaessa yritystä tulee myös ottaa huomioon oleskelulupa-asiat. Ilman voimassa olevaa oleskelulupaa ei yritystä voi perustaa. (H2 2017.) Tuotoksessa (Liite 2) on kuvattuna, millä oleskeluluvalla minkäkin yrityksen voi perustaa ja miten omaa osaamistaan voi myydä Suomessa.

Yrityksen perustamiseen löytyy tällä hetkellä materiaalia muun muassa Uusyrityskeskusten sivuilta, jossa on ”Perustamisopas alkavalle yrittäjälle”. Opas on suomen kielen lisäksi käännetty englanniksi, ruotsiksi, venäjäksi, arabiaksi, viroksi, kiinaksi, turkiksi, somaliksi, kurdiksi sekä selkosuomeksi. (Uusyrityskeskus 2017a.) Opas on saatavana sekä painettuna että sähköisenä versiona. Sähköisen oppaan ansioista kuka tahansa yrittäjyydestä kiinnostunut voi lukea opasta ja kehittää omaa suunnitelmaansa.

NewCo Yritys Helsingin (2015) sivuilta löytyy ”Ravintola-alan ABC – ohjeita kahvilan tai ravintolan perustajalle” -opas. Oppaassa on käsiteltynä liiketoimintasuunnitelmaa, toimitiloja, lupia sekä muita hyödyllisiä ja tärkeitä asioita ravintola-alan yritykseen liittyen. Opas on hyvä perusta ja pohja niin kantasuomalaiselle kuin maahanmuuttaja-taustaiselle tulevalle ravintola-alan yrittäjälle.

Ennen varsinaisen yrityksen perustamista yrittäjyyttä voi kokeilla tai harjoitella kevytyrittäjyys-palveluissa. Kevytyrittäjä hankkii itse toimeksiantajansa eli asiakkaansa sekä tekee sovitut työt ja hoitaa laskutuksen palveluntarjoajan kautta. Kevytyrittäjyys ja laskutuspalvelut voivat olla hyvä ratkaisu työllistää itsensä, jos työmäärät ovat pieniä ja työtä tehdään satunnaisesti. (Ilmarinen 2017.) Kevytyrittäjyyttä harjoittamalla yrittäjän ei tarvitse riskeerata koko omaisuuttaan, jos yritys ei toimikaan tavoitellulla tavalla. Samalla voi myös testata, onko valmis sitoutumaan yrittäjyyteen.

5.2 Liiketoimintasuunnitelma

Ennen yrityksen perustamista kannattaa tehdä liiketoimintasuunnitelma. Liiketoimintasuunnitelmassa kerrotaan, miten yritystä aiotaan lähteä edistämään ja toteuttamaan. Suunnitelma on runko yritystoiminnalle, se ei kuitenkaan sido yrittäjää mihinkään.

Liiketoimintasuunnitelman osat:

1. Liikeidean kuvaus
2. Osaamisen kuvaus
3. Tuotteen / palvelun kuvaus
4. Asiakkaat ja asiakkaiden tarpeet
5. Toimiala ja kilpailutilanne
6. Markkinoiden laajuus ja kehitys
7. Markkinointi ja mainonta
8. Riskit
9. Aineettomat oikeudet
10. Laskelmat: rahoitus, kannattavuus ja myynti

Lisää tietoa liiketoimintasuunnitelmasta löytyy esimerkiksi Uusyrityskeskuksen sivuilta sekä yrityksen perustamisoppaasta. (Uusyrityskeskus 2017b.)

Liiketoimintasuunnitelman tekoon kannattaa käyttää aikaa ja tehdä se ajatuksella, sillä se helpottaa yrittäjyyden aloittamista. Suunnitteluvaiheessa aiheeseen paneutuminen kannattaa, jotta varmasti osaa ja ymmärtää ottaa huomioon kaiken tarvittavan. Liiketoimintasuunnitelma on jokaisen yrittäjän työkalu helpottamaan arjen toimintaa, päätösten tekoa ja yrityksen kehittämistä. Alun jälkeen liiketoimintasuunnitelmaa voi päivittää yrityksen eri vaiheissa. Päivityksen avulla voi seurata muun muassa omaa kehitystä, yrityksen tulostavoitteita sekä tehdä uudistuksia yritykseen. (Ilmoniemi 2009, 51.)

5.3 Starttiraha – aloittavan yrittäjän tuki

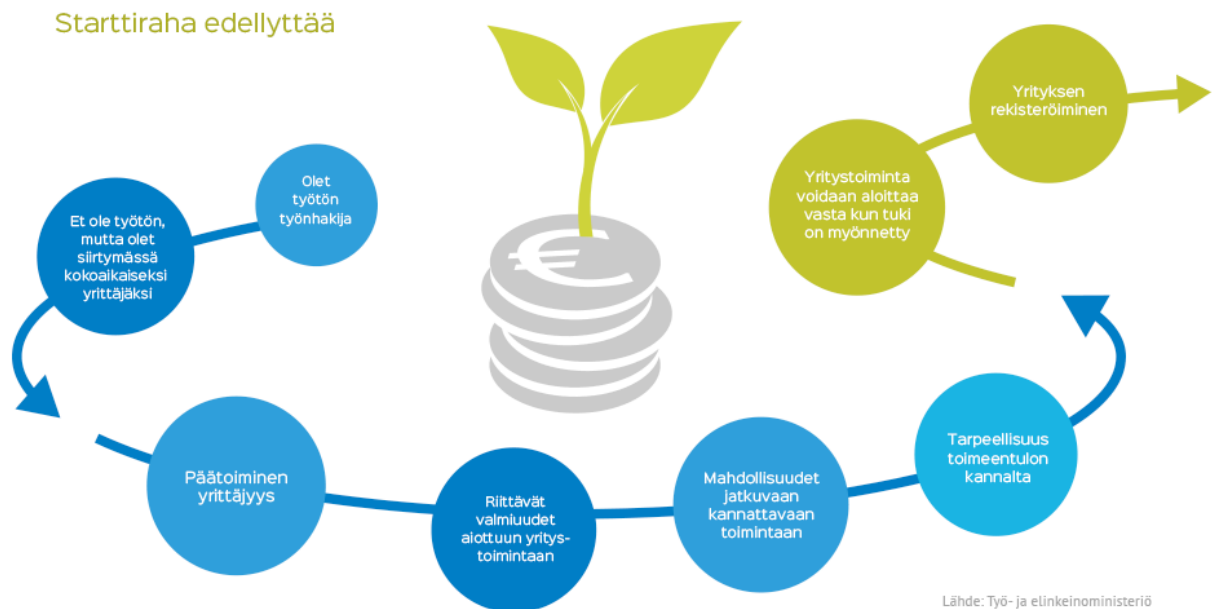
Starttiraha on TE-toimiston myöntämä tukiraha, jolla tuetaan aloittavan yrittäjän polkua ja työllistymistä. Starttirahan tarkoituksena on turvata aloittavan yrittäjän toimeentulo yritystoiminnan käynnistämisen aikana. Rahaa voi saada enintään 12 kuukauden ajan, yrityksen perustamisesta alkaen. Henkilö voi saada starttirahaa, jos on työtön työnhakija tai sivutoiminen yrittäjä, joka laajentaa toimintaa kokoaikaiseksi yrittäjäksi tai ei ole työtön, mutta siirtyy kokoaikaiseksi yrittäjäksi palkkatyöstä, opiskelusta tai kotityöstä. (TE-toimisto 2017.)

Starttirahahakemus tulee tehdä ennen yritystoiminnan perustamista. Näin ollen TE-toimistoon tulee olla yhteydessä jo yritystoiminnan suunnitteluvaiheessa. Starttirahahakemuksen yhteydessä pitää kyetä kertomaan yritystoiminnasta ja liikeideasta, kilpailevasta toiminnasta sekä omista valmiuksista yrityksen perustamiseen liittyen. (TE-toimisto 2017.) Liiketoimintasuunnitelma on hyvä esittää perusteluna starttirahahakemuksessa, sillä käytännössä ilman liiketoimintasuunnitelmaa ei starttirahaa voi saada. (Holopainen 2015, 18.)

Starttirahan perustuen määrä vuonna 2017 on 32,40€ päivässä. Tukea voi saada viitenä arkipäivänä viikossa, joten kuukaudessa saatava tuen määrä on noin 650€. (TE-toimisto 2017.) Aluksi starttiraha myönnetään kuudeksi kuukaudeksi, jonka jälkeen avustukselle voi hakea jatkoaikaa. Jatkoaikahakemus tulee tehdä ennen ensimmäisen kauden loppumista. Hakemukseen tulee lisätä toimintakertomus ensimmäisen jakson ajalta sekä osoittaa yrityksen liiketoimintaidea kannattavaksi. (Yrityksen perustaminen 2017.) Starttirahaa saava yrittäjä ei voi saada samalla muita tukia. Yritystoiminnan lisäksi henkilöllä ei voi olla muita tulonlähteitä kuin yrityksen tulot. (Onnistu yrittäjänä 2015.)

Vuonna 2016 TE-toimistot myönsivät starttirahaa yli 7000 aloittavalle yrittäjälle. Näistä 7000 starttirahan saajasta noin 12 % oli maahanmuuttajia. (HS 2017.) Tarkkaa lukumäärää Suomessa toimivien maahanmuuttajayrittäjien toimista on kuitenkin vaikea saada, sillä määritelmä riippuu siitä, miten maahanmuuttajat määritellään. Esimerkiksi tilastoissa ei erotella toisen tai kolmannen sukupolven maahanmuuttajaa, joka toimii yrittäjänä. (Joronen 2012, 104.) Alla olevassa kuvassa (Kuva 4) on esitetty

visuaalisesti starttirahan saamisen edellytykset. Kuva on työ- ja elinkeinoministeriön laatima.

Kuva 4. Starttirahan edellytykset ja polku starttirahan hakemisesta yrityksen rekisteröintiin. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö.

5.4 Huomioitavia asioita maahanmuuttajan neuvonnassa

Erityisen tärkeää neuvontatilanteessa on selkosuomen käyttö. Selkosuomella tässä tarkoitetaan selkeää suomea, jota on helppo ja vaivatonta ymmärtää. Selkosuomen käyttöä ovat muun muassa seuraavat asiat: sanojen ja lauseiden selkeä ääntäminen, riittävän hitaasti puhuminen, tavallisten ja arkisten sanojen käyttö sekä asioiden havainnollistaminen esimerkiksi kuvin. Keskustelun yhteydessä on aika ajoin hyvä varmistaa, että asia on oikein ymmärretty. Varmistuksen voi tehdä esimerkiksi pyytämällä asiakasta kertomaan asian omin sanoin. (Amiedu 2004.)

Maahanmuuttajataustaista henkilöä on hyvä muistuttaa ja ohjeistaa myös velvollisuuksista, joita Suomessa on yrityksen perustamiseen liittyen. Näitä velvollisuuksia

ovat muun muassa verotus, yrityksen rekisteröinti, lupa-asioiden kuntoon saattaminen sekä kirjanpitovelvollisuus. Lupa-asiat voivat usein olla maahanmuuttajalle vieraita, joten niiden läpikäymiseen on hyvä varata aikaa. Kirjanpitovelvollisuus on jokaisella yrittäjällä Suomessa. Kirjanpidon voi hoitaa yrittäjä itse, mutta siihen on olemassa myös monia erilaisia kirjanpitoyrityksiä. (Infopankki 2017e.)

Ennen yrityksen perustamista maahanmuuttajaa voi kannustaa tapaamaan muita yrittäjiä niin kantasuomalaisia kuin maahanmuuttajataustaisia. Yrittäjiä tapaamalla voi saada laajemman kuvan yrityksen perustamiseen liittyvistä toimenpiteistä, mahdollisista haasteista sekä vinkkejä alkuun pääsemiseksi. Samalla tapaamisella voi verkostoitua ja luoda suhteita muihin yrittäjiin.

5.5 Maahanmuuttajien yritysaktiivisuus Suomessa

Maahanmuuttajien yrittäjäyysaktiivisuus vaihtelee suuresti lähtömaasta riippuen. Eniten ulkomaalaistaustaisista henkilöistä yrittäjyyttä suorittavat turkkilaiset, iranilaiset ja irakilaiset miehet sekä thaimaalaiset naiset. Venäläiset ja virolaiset maahanmuuttajat ovat yleisimpiä maahanmuuttajia Suomessa, mutta heidän yrittäjyytensä on keskimääräistä alhaisempaa. (Joronen 2012, 106.)

Haastattelussa (H2) kuitenkin todettiin, että tällä hetkellä nuoret venäläiset ovat todella aktiivisia yrittäjiä. Osasyynä aktiivisuuden nousuun epäiltiin olevan uusi sukupolvi, jotka eivät ole olleet Neuvostoliiton kansalaisia. Neuvostoliitossa yrittäminen oli kiellettyä, joten sen takia entiset neuvostoliittolaiset eivät ole olleet aktiivisia yrittäjiä myöskään Suomessa. (H2 2017.)

Maahanmuuttajien yritykset ovat yleensä pieniä, yhden ihmisen työllistäviä yrityksiä. Vuonna 2005 noin joka toisella maahanmuuttajayrityksellä oli palkattuja työntekijöitä. (Joronen 2012, 108.) Haastattelussa (H2) todettiin, että yleensä maahanmuuttajayrityksissä työskentelee koko perhe, ei ainoastaan yksi henkilö. Yrityksen perustamisen taustalla voi usein olla mahdollisuus itsensä työllistämiseen. Työmarkkinat Suomessa eivät aina kohtaa maahanmuuttajaa, jos esimerkiksi kielitaito ei ole riittävällä tasolla.

Yrittäjäksi ryhtyminen voikin siis olla ainoa keino työllistää itsensä Suomessa. (Joronen 2012, 121-122.)

Maahanmuuttajien haasteita yrityksen menestymisessä Kostiaisen (2017) mukaan ovat muun muassa kielitaidon puute, korkea riskinotto, lainsäädännön ja lupa-asioden epäselvyydet, asiakashankinta sekä mahdollinen verkostojen vähäisyys. Kostiaisen (2017) toteaa myös, että maahanmuuttaja ei aina tiedä mistä voi saada tukea yritystä perustaessa. Kielitaito nousee esiin niin yrityksen perustamiseen kuin yrityksen toimintaan liittyen. Kielitaidon tulee olla riittävällä tasolla, jotta yrityksen toiminnoista voi selvitä.

Samainen kielitaitoa koskeva asia tuli esiin molemmissa haastatteluissa (H2 ja H1); miten voi pärjätä viranomaisten kanssa, jos ei ymmärrä tai pysty kommunikoimaan suomeksi. Olen myös henkilökohtaisesti sitä mieltä, että kielitaidon osalta taso tulee olla edes välttävä. Ilman kielitaitoa on hyvin vaikea suoriutua lupa-asioista, selvityspyynnöistä tai muista viranomaisasioista, joita Suomessa yleisesti ottaen on paljon.

6 TUKITYÖKALU MAAHANMUUTTAJAN YRITYSNEUVONTAAN

Opinnäytetyön tuotoksena syntyi ”Tukityökalu yrittäjäksi haluavan maahanmuuttajan neuvontaan” (Liite 2). Tukityökalun taitosta ja ulkoasusta vastaa Humakin työntekijä Emilia Reponen. Tuotos on viimeistelty yhdessä Baana-hankkeen työntekijöiden kanssa. Baana-hanke tilasi opinnäytetyön tekijältä tuotoksen, joka tukee ja helpottaa yritysneuvojan työtä yrittäjäksi haluavaa maahanmuuttajaa neuvottaessa. Tätä tuotosta (Liite 2) saa kopioida yksityiseen ja julkiseen ei-kaupalliseen käyttöön lähteen mainiten.

Tuotokseen on kuvattu erilaisissa tilanteissa olevat maahanmuuttajat ja heidän polkunsaa yrittäjiksi Suomessa. Ensimmäisellä sivulla on kartta yritysneuvonnan tueksi ja toisella sivulla on listattuna muutamia vinkkejä maahanmuuttajan neuvontaan liittyen sekä lisätty linkkejä yritysoppaisiin. Tuotoksen tavoitteena on olla mahdollisimman informatiivinen, mutta selkeä ja helppokäyttöinen tukityökalu.

Tuotoksessa on esiteltynä tilanteet: ”Olet EU-kansalainen ja sinulla on pysyvä asuinpaikka ETA-alueella ja haluat perustaa yrityksen Suomeen”, ”Sinulla ei ole pysyvää asuinpaikkaa ETA-alueella ja haluat perustaa yrityksen Suomeen” sekä ”Sinulla ei ole pysyvää asuinpaikkaa ETA-alueella, sinulla ei ole oleskelulupaa Suomeen ja haluat perustaa yrityksen Suomeen tai myydä omaa osaamistasi Suomessa”. Tilanteissa on eriteltynä vaihtoehdot, millaisen yrityksen milläkin oleskeluluvalla voi perustaa tai millaisia mahdollisuuksia omaa osaamista on myydä Suomessa.

Tuotoksessa on tilanteiden lisäksi lyhyt muistilista neuvojalle. Listassa muistutetaan muun muassa selkosuomen käytöstä, lupa-asioiden kertaamisesta, pankkitilin avaamisesta sekä mahdollisuudesta kevytyrittäjyyteen ennen yrityksen perustamista. Muistilistan ei ole tarkoitus olla ohje, jota tulee noudattaa vaan ainoastaan tukilista neuvonnan tueksi.

Tukityökalun lopussa on listattuna oppaita, jotka tukevat niin kantasuomalaisista kuin maahanmuuttajaa yrityksen perustamiseen liittyen. Oppaisiin löytyy linkit, joten kuka tahansa voi helposti ja vaivattomasti siirtyä lukemaan oppaita. Oppaita on listattu

myös muilla kuin suomen kielellä, jotta ne tavoittaisivat mahdollisimman monia maahanmuuttajataustaisia henkilöitä.

7 YHTEENVETO

Maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden suuri määrä viime vuosina on lisännyt palveluiden tarvetta juuri maahanmuuttajille suunnatuissa palveluissa. Baana-hanke on yksi näistä palveluista, joista maahanmuuttajat voivat hakea apua työllistymiseen tai yrittäjyyteen liittyen. Hankkeen tarve tukityökalulle ilmeni, koska selkeää ohjetta ei ollut luotuna tai sellaisia ei ollut tiedossa.

Syksyllä 2017 NewCo Yritys Helsinki julkaisi, lupa-asioihin liittyvän ohjekirjan. NewCo:n ohjekirja on nimeltään ”Yrittäjäksi Suomeen? Mitä lupia tarvitset?” NewCo:n julkaisu on huomattavasti opinnäytetyön tuotosta laajempi kokonaisuus, joka palvelee laajempaa joukkoa maahanmuuttajataustaisia yrittäjäksi haluavia henkilöitä.

Opinnäytetyön tuotos palvelee sekä Baana-hanketta että muita yritysneuvontaa antavia tahoja Suomessa. NewCo:n julkaisu on tarkoitettu maahanmuuttajalle, kun taas opinnäytetyön tuotos on suunnattu enemmän yritysneuvojille, jotta he voivat neuvoa maahanmuuttajia oikealla tavalla. Tuotosta on mahdollista jatkojalostaa esimerkiksi käyttämällä vain osia siitä tai muokkaamalla sitä tarpeen mukaan erilaiseksi. Jakamalla tuotosta osiin, se saadaan kohdistettua vain tietyille kohderyhmälle, esimerkiksi turvapaikanhakijoille.

Opinnäytetyön päätutkimuskysymyksenä oli: Miten maahanmuuttajataustaista henkilöä neuvotaan yrityksen perustamisessa ja oman osaamisen myymisessä? Opinnäytetyön tuotos vastaa tähän kysymykseen ohjeistamalla muun muassa, mitä lupia yrityksen perustamiseen liittyen vaaditaan. Tuotoksen avulla yritysneuvojan on helpompi neuvoa ja ohjeistaa maahanmuuttajaa, joka haluaa ryhtyä yrittäjäksi Suomessa. Lisäksi tuotoksessa on vinkkejä neuvontatilanteeseen sekä linkkejä erilaisiin oppaisiin yrityksen perustamiseen liittyen.

Opinnäytetyössä käytetyt menetelmät olivat luotettavia ja toimivia, sillä ne vastasivat tutkimuskysymykseen. Näillä tutkimusmenetelmillä oli mahdollista saada ajankohtainen tieto maahanmuuttajien kanssa työskentelevien henkilöiden haasteista. Verrat-

taessa haastatteluiden tuloksia aiempaan tutkimustietoon, oli mahdollista saada erilaisia näkökulmia aiheeseen.

Pienyrittäjyys on tällä hetkellä Suomessa hyvässä nosteessa. Startup-yrittäjyys lisää koko ajan kiinnostavuutta ja markkinoita Suomessa. Startup-yrittäjyyteen halutaan panostaa, jotta Suomeen saadaan uusia maahanmuuttajataustaisia yrittäjiä. Samalla verotuloja sekä kansainvälisyyttä saadaan lisättyä. Opinnäytetyö keskittyy enemmän niin sanottuun perinteiseen yrittäjyyteen, mutta tulevaisuudessa startup-yrittäjyyden tutkimiseen kannattaa panostaa. Seuraava tutkimuskohde voisi olla esimerkiksi ”Miten ohjeistaa startup-yrittäjää?”. Tulevaisuudessa jatkotutkimusta tulisi tehdä myös tuotoksesta: miten se on palvellut kohderyhmää sekä tarkistaa sen ajantasaisuus.

Yrityksen perustamiseen löytyy paljon erilaista materiaalia, kuten oppaita ja ohjesivustoja. Opinnäytetyössä on koottu yhteen palveluja sekä mistä apua on mahdollista saada. Lisäksi tuotoksen muodossa opastetaan, miten maahanmuuttajataustaista uutta yrittäjää tulee neuvoa yrityksen perustamisessa. Tuotoksen eli tukityökalun tarkoituksena on toimia neuvonnan tukena. Tukityökalun tarkoituksena ei ole niinkään antaa valmiita vastauksia neuvojille.

Työssä vaikein osuus oli oleskelulupien oikeuksien selvittäminen. Maahanmuuttoviraston nettisivut olivat hyvät, mutta oleskelulupien oikeuksista tiedon löytäminen oli välillä hyvin vaikeaa. Ei siis olekaan ihme, että maahanmuuttajat eivät aina tiedä oikeuksiaan. Nyky-yhteiskunnassa tietoa löytyy valtavasti, joten oikean ja ajankohtaisen tiedon löytäminen on vaikeaa niin kantasuomalaiselle kuin maahanmuuttajataustaisellekin henkilölle.

Työn merkitys yhteisöpedagogin ammattialalle on konkreettinen, sillä yhteisöpedagogit voivat monipuolisissa työtehtävissään päästä opastamaan esimerkiksi maahanmuuttajia erilaisissa tilanteissa. Työ kasvattaa tietoa myös muilla aloilla, sillä tuotosta jaetaan yritysneuvojille maahanmuuttajien neuvonnan tueksi. Aihe on ajankohtainen koko Suomessa, sillä maahanmuuttajat yhä kasvavassa määrin siirtyvät työelämään ja yrittäjyyteen.

Tilaaajan edustaja Anna Pikala totesi palautteessaan, että aiheeseen oli päästy hyvin sisälle sekä maahanmuuttajateeman että yrittäjyysteeman osalta. Molemmista oli poimittu oleelliset termit ja asiat tietoperustaan. Tilaaaja piti erityisesti ”Maahanmuuttajat ja yrittäjyys” –osiosta. Tuotoksessa oli onnistuttu hahmottamaan yrittäjäksi haluavan maahanmuuttajan erilaisia polkuja yrittäjyyteen. Tilaaajan näkökulmasta tukityökalu kaipasi enemmän konkreettisia esimerkkejä maahanmuuttaja-asiakkaan neuvontatilanteeseen. Lopullinen tuotos viimeisteltiin yhteistyössä tilaaajan ja kirjoittajan kesken, jotta tuotoksesta saatiin toimiva ja ennen kaikkea pohja tulevaa julkaisua varten. (Pikala 2017b.)

LÄHTEET

- Amiedu 2004. Selkeän suomen käyttö. Viitattu 4.11.2017.
<http://www.amiedu.net/jokeri/erivoima/8ko/selkosuomi.htm>
- Anttila, Pirkko 2014. Metodix – metoditietämystä kaikille. Dokumenttianalyysi. Viitattu 10.7.2017. <https://metodix.fi/2014/05/17/anttila-pirkko-tutkimisen-taito-ja-tiedon-hankinta/#9.2.4%20Dokumenttianalyysi>
- Baana-hanke 2016. Hankesuunnitelma. Ei julkaistu.
- Helsingin Sanomat 2017. Artikkel 9.7.2017: ”Yrittäjyys on monelle maahanmuuttajalle ainoa keino saada töitä – ”Työnantajat palkkasivat mieluummin kantasuomalaisen”, sanoo parturiksi ryhtynyt Nouzad”. Viitattu 25.8.2017.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005285046.html>
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Ilmoniemi, Maija 2009. Yritys pystyy! Teoksessa Ilmoniemi Maija & Järvensivu Petri & Kyläkallio Kalle & Parantainen Jari & Siikavuo Juha Uuden yrittäjän käsikirja. Helsinki: Talentum Media Oy, 51.
- Infopankki 2017a. Muutto Suomeen. Pikaoppaat Suomeen muuttajalle. Turvapaikanhakija. Viitattu 15.7.2017. <http://www.infopankki.fi/fi/muutto-suomeen/olen-turvapaikanhakija>
- Infopankki 2017b. Elämä Suomessa. Työ ja yrittäjyys. Yrityksen perustaminen. Yrityснеuvonta. Viitattu 20.7.2017. <http://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajyys/yrityksen-perustaminen/yrityснеuvonta>
- Infopankki 2017c. Muutto Suomeen. Pikaoppaat Suomeen muuttajalle. Turvapaikanhakija. Viitattu 6.11.2017. <http://www.infopankki.fi/fi/muutto-suomeen/olen-turvapaikanhakija>
- Infopankki 2017d. Elämä Suomessa. Työ ja yrittäjyys. Mistä työtä? Työ- ja elinkeinopalvelut. Viitattu 17.11.2017. <http://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajyys/mista-tyota/tyo-ja-elinkeinopalvelut>
- Infopankki 2017e. Elämä Suomessa. Työ ja yrittäjyys. Tietoa yrittäjälle. Yrittäjän velvollisuudet. Viitattu 5.11.2017. <http://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajyys/tietoa-yrittajalle/yrittajan-velvollisuudet>
- Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen 2017. Uutishuone. Arkisto. Onko kevytyrittäjä yrittäjä vai palkansaaja? Viitattu 17.11.2017.
<https://www.ilmarinen.fi/uutishuone/arkisto/2016/kevytyrittaja/>
- Kostiainen, Hannele 2017. Suullinen tiedonanto 24.5.2017.
- Lehto, Juhani & Holopainen, Tuulikki. Osuuskunnan perustajan opas. Viitattu 11.11.2017. <http://perustajanopas.pellervo.fi/osuuskunta-tyonantajana/>
- Maahanmuuttovirasto 2017a. Oleskeluluvat. Lupatyypit. Viitattu 22.9.2017.
<http://www.migri.fi/oleskeluluvat/lupatyypit>
- Maahanmuuttovirasto 2017b. Turvapaikka Suomesta. Työnteko-oikeus. Viitattu 2.11.2017. <http://www.migri.fi/turvapaikka-suomesta/tyonteko-oikeus>

Maahanmuuttovirasto 2017c. Medialle. Sanasto. Viitattu 1.7.2017.

http://www.migri.fi/medialle/sanasto#M_fi

Maahanmuuttovirasto 2017d. Näin palvelemme. Lomakkeet. Oleskelulupalomakkeet. Viitattu 1.11.2017. <https://enterfinland.fi/eServices/info/selfemployment>

Monikulttuurisuus työyhteisössä – projekti 2011. Käsitteet. Viitattu 7.7.2017.

<http://estudio.edupoli.fi/moty/index.asp?bid=111&book=MoTy&id=718&kat=K%C3%A4sitteet>

MTV 2016. Uutiset. Kotimaa. Viitattu 1.7.2017.

<https://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/lindstrom-maahanmuuttajien-yrittajyyson-kaikkien-etu/5900844#gs.9xuHO70>

NewCo YritysHelsinki 2015. Ravintola-alan ABC. Ohjeita kahvilan tai ravintolan perustajalle. Viitattu 2.11.2017.

http://www.newcohelsinki.fi/application/files/9314/7869/7310/Ravintolaopas_2015_08.pdf

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2015. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Onnistu yrittäjänä 2015. Starttiraha. Viitattu 17.8.2017.

<https://www.onnistuyrittajana.fi/starttiraha>

OP Kevytyrittäjä 2017. Etusivu. Viitattu 20.10.2017. <https://op-kevytyrittaja.fi>

Pikala, Anna 2017a. Suullinen tiedonanto 25.4.2017.

Pikala, Anna 2017b. Palaute opinnäytetyöstä. Sähköposti anna.pikala@humak.fi 16.11.2017.

Sisäministeriö 2017. Vastuualueet. Maahanmuutto. Turvapaikanhakijat ja pakolaiset. Viitattu 14.6.2017. <http://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset>

Startup Refugees 2017. Home. About. Viitattu 17.8.2017.

<https://startuprefugees.com/>

TE-palvelut 2017. Työnantajalle. Yrittäjälle. Aloittavan yrittäjän palvelut. Yrittäjäksi kouluttautuminen. Viitattu 7.8.2017.

http://www.tepalvelut.fi/te/fi/tyonantajalle/yrittajalle/aloittavan_yrittajan_palvelut/yrittajaksi_kouluttautuminen/index.html

Tilastokeskus 2017a. Tietoa tilastoista. Käsitteet ja määritelmät. Yrittäjä. Viitattu 5.7.2017. <http://tilastokeskus.fi/meta/kas/yritlkm>

Tilastokeskus 2017b. Tuotteet ja palvelut. Yritykset 2015. Viitattu 18.7.2017.

http://tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_yritykset.html

Turun seudun Yrityspalvelupiste 2017a. Palvelut aloittavalle yrittäjälle. Viitattu 13.7.2017.

<http://www.business turku.fi/bt/fi/cms.nsf/pages/F17B2EEBD7F3DAA5C2257E5B003CB6D5?opendocument>

Turun seudun Yrityspalvelupiste 2017b. Palvelut aloittavalle yrittäjälle. Miten laadin liiketoimintasuunnitelman? Viitattu 15.7.2017.

<http://www.business turku.fi/bt/fi/cms.nsf/pages/11991A96DA5EFEC6C2257E700037087C?opendocument>

- Työ- ja elinkeinoministeriö 2014. Suomeen työhön. Opas Suomesta kiinnostuneille työntekijöille ja yrittäjille. 11/2014. Viitattu 6.6.2017.
<http://tem.fi/documents/1410877/2882199/Suomeen+työhön/d170dcf9-55de-4a65-8d97-93334c159f91>
- Työ- ja elinkeinoministeriö 2017a. Ajankohtaista. Artikkelit. Viitattu 15.8.2017.
http://tem.fi/artikkeli/-/asset_publisher/maahanmuuttajien-tyollistymista-nopeutetaan-uusilla-panostuksilla
- Työ- ja elinkeinoministeriö 2017b. Ajankohtaista. Artikkelit. Viitattu 14.7.2017.
http://tem.fi/artikkeli/-/asset_publisher/maahanmuuttajasta-yrittajaksi-kiertue-tavoitti-satoja-maahanmuuttajia-ympari-suomea
- Uusyrityskeskus 2017a. Työkalupakki. Yrittäjäksi Suomeen –oppaat. Viitattu 29.7.2017. <https://www.uusyrityskeskus.fi/tyokalupakki/yrittajaksi-suomeen-oppaat/>
- Uusyrityskeskus 2017b. Yrityksen perustaminen. Liiketoimintasuunnitelma. Viitattu 10.8.2017. <https://www.uusyrityskeskus.fi/yrityksen-perustaminen/liiketoimintasuunnitelma/>
- Valtioneuvosto 2016. Ajankohtaista. Artikkelit. Hallitus päivitti yrittäjyyttä ja työllisyyttä koskevia kärkihankkeitaan. Viitattu 7.8.2017. http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/hallitus-paivitti-yrittajyytta-ja-tyollisyytta-koskevia-karkihankkeitaan?_101_INSTANCE_3wyslLo1Z0ni_groupId=10616
- Valtioneuvosto 2017. Sisäministeriö. Ajankohtaista. Artikkelit. Viitattu 30.9.2017.
http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1410869/suomeen-suunnitteilla-uusi-startup-oleskelulupa
- Valtioneuvoston kanslia 2016. Hallituksen julkaisusarja 2/2016. Toimintasuunnitelma strategisen hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanemiseksi 2015-2019. Päivitys 2016. Viitattu 13.8.2017.
<http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/321857/Toimintasuunnitelma+strategisen+hallitusohjelman+karkihankkeiden+ja+reformien+toimeenpanemiseksi+2015-2019,+paivitys+2016/305dcb6c-c9f8-4aca-bbbb-1018cd7a1fd8>
- Väestöliitto 2017. Tutkimus. Väestöntutkimuslaitos. Tilastoja. Maahanmuuttajat. Viitattu 14.7.2017.
http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/
- Yle 2016. Uutiset. Miten Suomessa perustetaan yritys? Maahanmuuttajia halutaan nyt yrittämään Suomen joka kolkalle. Viitattu 18.8.2017. <https://yle.fi/uutiset/3-8886933>
- Yrittäjät 2017. Artikkelit. Kevytyrittäjät maksavat turhia maksuja – eivät saa työttömyysturvaa. Viitattu 28.8.2017. <https://www.yrittajat.fi/uutiset/547036-kevytyrittajat-maksavat-turhia-maksuja-eivat-saa-tyottomyysturvaa>
- Yrityksen perustaminen 2017. Starttiraha. Starttirahan jatkohakemus. Viitattu 12.9.2017 <https://yrityksen-perustaminen.net/starttirahan-jatkohakemus/>
- Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä 2017. Tietoa palvelusta. Sähköiset ilmoitukset. Perusta yksityinen elinkeinonharjoittaja (toiminimi). Viitattu 12.9.2017.
https://www.ytj.fi/index/tietoapalvelusta/sahkoisetilmoitukset/sahkoinen_yksityisen_elinkeinonharjoittajan_perustamisilmoitus.html

Yritys-Suomi 2017. Tietoa verkkopalvelusta. Viitattu 7.8.2017.
<https://yrityssuomi.fi/tietoa-palvelusta>

HAASTATTELUT

Haastattelija Roosa Lehtinen

Haastateltava 1 (H1) 25.4.2017. Turku.

Haastateltava 2 (H2) 11.4.2017. Helsinki.

LIITTEET

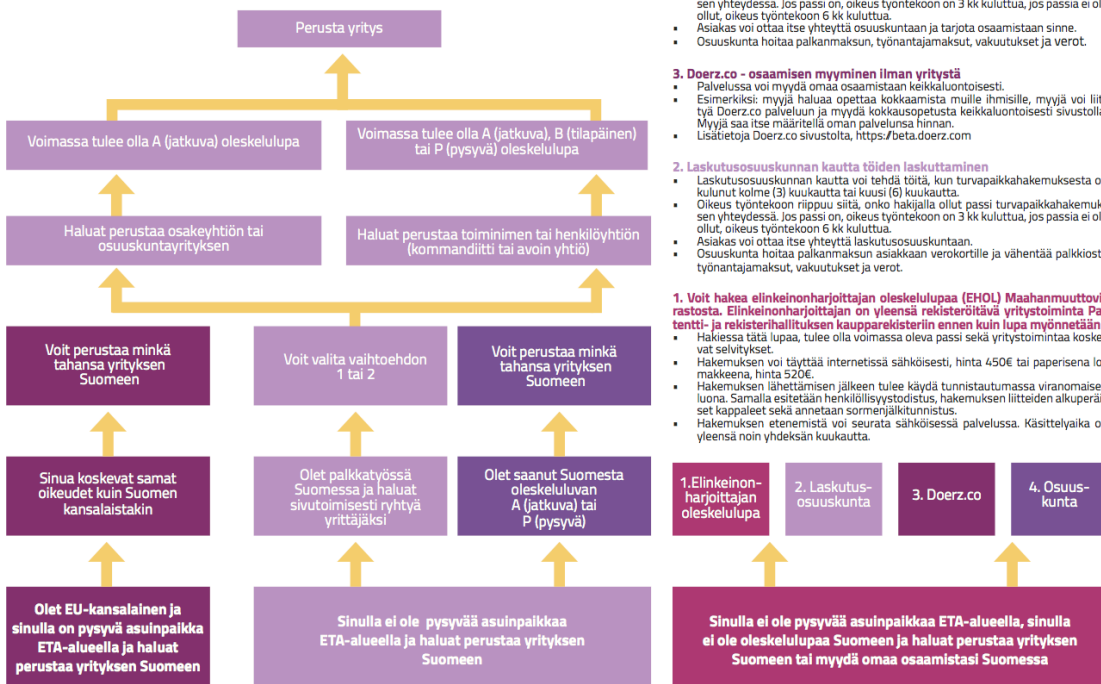
Liite 1. Haastattelurunko

- Kuinka paljon maahanmuuttajataustaisia asiakkaita käy yritysneuvonnassa? (oleskeluluvansaaneet ja turvapaikanhakijat)
- Onko teillä käytössä jokin malli, jonka avulla ohjeistatte asiakkaita? Pääteekö sama malli kantasuomalaisiin ja maahanmuuttajiin?
- Saavatko maahanmuuttajataustaiset asiakkaat jotakin erityistä tukea yrityksen perustamiseen?
- Millaisia yrityksiä ja kuinka paljon maahanmuuttajataustaiset henkilöt yleensä perustavat Turun seudulle / Helsingin seudulle? Millaisia yrittäjiä koet maahanmuuttajataustaisten henkilöiden olevan?
- Olisiko teille hyötyä ohjeista, joissa olisi selkeät ”polut” mitä eri vaihtoehtoja turvapaikanhakijalla ja oleskeluluvan saaneella on yrityksen perustamiseen liittyen?
- Oletteko olleet auttamassa ihmisiä ”Elinkeinonharjoittelijan oleskeluluvan” saamisessa? Autatteko ihmisiä vai odotatteko, että ihminen itse hakee luvat?
- Tarjoatteko yritysinfoja muilla kielillä kuin suomen kielellä?
- Muita huomioitavia asioita maahanmuuttajien neuvonnassa?

Liite 2. Tukityökalu yrittäjäksi haluavan maahanmuuttajan neuvontaan

Maahanmuuttajan polku yrittäjäksi Suomessa

Kartta yritysneuvonnan tueksi

4. Osuuskunnassa työskentely

- Osuuskunnan kautta voi tehdä töitä, kun turvapaikkahakemuksesta on kulunut kolme (3) kuukautta tai kuusi (6) kuukautta.
- Oikeus työntekoon riippuu siitä, onko hakijalla ollut passi turvapaikkahakemuksen yhteydessä. Jos passi on, oikeus työntekoon on 3 kk kuluttua, jos passia ei ole ollut, oikeus työntekoon 6 kk kuluttua.
- Asiakas voi ottaa itse yhteyttä osuuskuntaan ja tarjota osaamistaan sinne.
- Osuuskunta hoitaa palkanmaksun, työnantajamaksut, vakuutukset ja verot.

3. Doerz.co - osaamisen myyminen ilman yritystä

- Palvelussa voi myydä omaa osaamistaan keikkaluontoisesti.
- Esimerkiksi: myydä haluaa opettaa kokkaamista muille ihmisille, myydä voi liittyä Doerz.co palveluun ja myydä kokkausopetusta keikkaluontoisesti sivustolta.
- Myyjä saa itse määrittää oman palvelunsa hinnan.
- Lisätietoja Doerz.co sivustolta, <https://beta.doez.co>

2. Laskutusosuuskunnan kautta töiden laskuttaminen

- Laskutusosuuskunnan kautta voi tehdä töitä, kun turvapaikkahakemuksesta on kulunut kolme (3) kuukautta tai kuusi (6) kuukautta.
- Oikeus työntekoon riippuu siitä, onko hakijalla ollut passi turvapaikkahakemuksen yhteydessä. Jos passi on, oikeus työntekoon on 3 kk kuluttua, jos passia ei ole ollut, oikeus työntekoon 6 kk kuluttua.
- Asiakas voi ottaa itse yhteyttä laskutusosuuskuntaan.
- Osuuskunta hoitaa palkanmaksun asiakkaan verokortille ja vähentää palkkiosta työnantajamaksut, vakuutukset ja verot.

1. Voit hakea elinkeinonharjoittajan oleskelulupaa (EHOL) Maahanmuuttovierastosta. Elinkeinonharjoittajan on yleensä rekisteröitävä yritystoiminta Patentti- ja rekisterihallituksen kaupparekisteriin ennen kuin lupa myönnetään

- Hakijalla täytyy olla lupa, tulee olla voimassa oleva passi sekä yritystoimintaa koskevat selvitykset.
- Hakemuksen voi täyttää internetissä sähköisesti, hinta 450€ tai paperisena lomakkeena, hinta 520€.
- Hakemuksen lähettämisen jälkeen tulee käydä tunnistautumassa viranomaisen luona. Samalla esitetään henkilöilmoitus, hakemuksen liitteiden alkuperäiset kappaleet sekä annetaan sormenjälkitunnistus.
- Hakemuksen etenemistä voi seurata sähköisessä palvelussa. Käsitelyaika on yleensä noin yhdeksän kuukautta.

Huomioithan myös nämä seikat maahanmuuttajaa neuvottaessa:

1. Selkosuomen käyttö neuvontatilanteessa - ei liian vaikeita tai vieraita sanoja.
2. Lupa-asioissa saatetaan tarvita tavallista enemmän tukea - kertaa luvat ja varmista, että asiakas ymmärtää niiden sisällön.
3. Pankkitilin avaamiseen liittyvät asiat. Lisätietoja löytyy esimerkiksi Yrityssuomi.fi sivustolta kohdasta pankkitilin avaaminen.
4. Kannusta tapaamaan muita maahanmuuttajataustaisia yrittäjiä - kokemuksia ja neuvoja yrityksen perustamiseen ja yrityksen toimintaan liittyen.
5. Ennen yrityksen perustamista yrittäjyyttä voi kokeilla tai harjoitella esimerkiksi Doerz.co:n tai laskutusosuuskunnan kautta.

Linkkejä hyödyllisiin yrittäjyysoppaisiin maahanmuuttajille:

How to become an entrepreneur in Finland. Englanninkielinen opas yrittäjäksi ryhtymiseen Suomessa. Oppaassa kerrotaan myös, mitä lupia tarvitsee sekä miten ETA-alueen sisä- tai ulkopuolelta tuleva voi ryhtyä Suomessa yrittäjäksi. (Julkaisija NewCo YritysHelsinki 2017.) https://beta.newcohelsinki.fi/app/uploads/2017/11/Immigrant_Entrepreneurs_How_to_become_an_entrepreneur_in_Finland.pdf

Yrittäjäksi Suomeen. Mitä lupia tarvitset. Sama opas suomenkielillä. (Julkaisija NewCo YritysHelsinki 2017.) https://beta.newcohelsinki.fi/lupa-materiaali/Yrittajaksi_Suomeen_Mita_lupia_tarvitset.pdf

Tietoa siitä, millaisilla oleskeluluvilla voi Suomessa ryhtyä yrittäjäksi. <http://www.infopankki.fi/fi/muutto-suomeen/ei-eu-kansalaiset/suomeen-yrittajaksi>

Ravintola-alan ABC. Ohjeita kahvilan tai ravintolan perustajalle. (Julkaisija NewCo YritysHelsinki 2015.) https://beta.newcohelsinki.fi/app/uploads/2017/08/Ravintolaopas_2015_08.pdf

Yrityksen perustamisopas selkokielellä. (Julkaisija Suomen Uusyrityskeskukset ry 2017.) https://www.uusyrityskeskus.fi/wp-content/uploads/2017/06/SUK_selko_opas_verkkoon.pdf

Yrityksen perustamisopas englanniksi. (Julkaisija Suomen Uusyrityskeskukset ry 2017.) https://www.uusyrityskeskus.fi/wp-content/uploads/2017/05/SUK_OPAS2017_ENG_verkkoon.pdf

Yrityksen perustamisopas ruotsiksi, venäjäksi, arabiksi, viroksi, kiinaksi, ranskaksi, turkiksi, somaliksi, kurdiksi löytyy täältä: <https://www.uusyrityskeskus.fi/tyokalupakki/yrittajaksi-suomeen-oppaat/>

BAINA
Työtä, koulutusta ja tukea yrittäjyyteen

HUNAK
HUOLAKSEEN
AKKUNNAN KÄYTTÖ

CITYWORK
TUENNA TULEVA

TURKU

Vipuroima EU:lta
2014-2020

European Union